

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛІНСЬКОГО
Факультет педагогіки та психології
Кафедра психології та соціальних наук

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПЕДАГОГІКА

Загальноуніверситетська

2022 – 2023 навчальний рік

Програма навчальної дисципліни «Педагогіка» для студентів ОКР бакалавр»
Загальноуніверситетська

Розробник: Олексюк О.Є., доцент кафедри педагогіки, психології та
інклюзивної освіти, доктор філософії в галузі освіти (Олексюк О.Є.)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки, психології та
інклюзивної освіти

Протокол № 13 від « 27» серпня 2022 р.

Завідувач кафедри педагогіки, психології та інклюзивної освіти

(в.о.Султанова Н.В.)

Програма затверджена на засіданні навчально-методичної комісії факультету
педагогічної та соціальної освіти

(протокол № 1 від «26» серпня 2021 р.)

Голова навчально-методичної комісії _____

Дипліна «Педагогіка (загальна та історія педагогіки)» включена до навчальних планів як нормативна дисципліна з метою реалізації завдання підготовки майбутніх вчителів до компетентної педагогічної діяльності.

Програма дисципліни спрямована на формування загальних педагогічних компетентностей майбутніх фахівців в галузі «Освіта», які зможуть педагогічно мислити; оперувати сучасними нормативними документами, що формують освіту впродовж життя; самостійно керуватися основами сучасних педагогічних знань у процесі майбутньої професійної діяльності. Програма розроблена на основі наукових досягнень вітчизняних та зарубіжних педагогів, із урахуванням сучасного нормативно-правового поля галузі освіти тощо. Особливістю курсу є те, що дисципліна «Педагогіка (загальна та історія педагогіки)» розглядається як нормативна (обов'язкова) дисципліна у циклі загальної підготовки і надає загальні педагогічні знання у контексті освітньої програми, що здобувається бакалаврами спеціальності «01 Освіта».

Ключові слова: педагогіка загальна, дидактика, освіта, навчання, урок, формування, розвиток, виховання, самовиховання, перевиховання, особистість, педагог, колектив, педагогічний процес, процес навчання, процес виховання.

Annotation

The educational discipline "Pedagogy (general and history of pedagogy)" is included in the curricula as a normative discipline in order to implement the task of training future teachers for competent pedagogical activity.

The discipline program is aimed at forming general pedagogical competencies of future specialists in the field of "Education", who will be able to think pedagogically; operate with modern normative documents that shape lifelong education; to be independently guided by the basics of modern pedagogical knowledge in the process of future professional activity. The program was developed on the basis of the scientific achievements of domestic and foreign teachers, taking into account the modern regulatory and legal field of the field of education, etc. The peculiarity of the course is that the discipline "Pedagogy (general and history of pedagogy)" is considered as a normative (mandatory) discipline in the cycle of general training and provides general pedagogical knowledge in the context of the educational program acquired by bachelors of the "01 Education" specialty.

Key words: general pedagogy, didactics, education, training, lesson, formation, development, education, self-education, re-education, personality, teacher, team, pedagogical process, learning process, education process.

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Педагогіка (загальна та історія педагогіки)» складена відповідно до освітньо-професійної програми та освітньо-кваліфікаційної характеристики підготовки бакалавра для студентів Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка різних спеціальностей університету.

Програму розроблено з урахуванням рекомендацій МОН України (лист № 1/9-736 від 06.12.2007р.) «Про Перелік напрямів (спеціальностей) та їх поєднання з додатковими спеціальностями і спеціалізаціями для підготовки педагогічних працівників за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра, спеціаліста, магістра»; наказом МОН України від 20.04.2018 р. № 407; додатком до листа МОН України від 03.07.2018 р. № 1/9-415.

Міждисциплінарні зв'язки: з психологією, філософією, соціологією, естетикою, анатомією, фізіологією, гігієною людини та ін.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Навчальна дисципліна «Педагогіка (загальна та історія педагогіки)» – одна із складових цілісної психолого-педагогічної підготовки майбутніх учителів, яка покликана сприяти оволодінню ними теоретичних основ сучасної педагогічної науки, розвитку професійного мислення, готувати до усвідомленого оволодіння професійними вміннями та навичками, необхідними для ефективної роботи у новій українській школі. Вона є провідною дисципліною у загальній системі загально педагогічної підготовки студентів.

Предметом вивчення навчальної дисципліни Педагогіка (загальна та історія педагогіки) є теоретичні і методичні основи організації освітнього процесу в закладах середньої освіти.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка (загальна та історія педагогіки)» є: забезпечення теоретичної і практичної підготовки студентів до виконання функціональних обов'язків вчителя, вихователя в закладах середньої освіти України; формування системного педагогічного мислення, професійної самосвідомості, розвиток професійно-педагогічної спрямованості, педагогічних здібностей студентів; виховання професійно значущих якостей педагога нової української школи.

- 1.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Педагогіка (загальна та історія педагогіки)» є:

- забезпечувати ґрунтовне засвоєння студентами основ педагогічної науки, теорії виховання та теорії навчання (дидактики);

- розвивати аналітичне педагогічне мислення студентів, формувати уміння вивчати та пояснювати педагогічні явища та процеси у їх взаємозв'язку, взаємозалежності;
- формувати у студентів розуміння сутності зв'язку між теорією педагогічної науки та практикою педагогічної діяльності;
- забезпечувати оволодіння студентами ефективними шляхами впливу на розвиток особистості;
- формувати у студентів дослідницькі уміння, досвід роботи з підручниками, навчальними посібниками, науковою літературою, періодичними виданнями, іншими джерелами інформації;
- стимулювати студентів до систематичної самостійної навчальної праці, посилювати мотивацію саморозвитку педагогічних здібностей;
- виховувати у майбутніх педагогів відповідальне ставлення до професійного навчання та самовдосконалення.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими **компетентностями**:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. Вміння формулювати задачу, для її вирішення використовувати потрібну інформацію та методологію для досягнення обґрунтованого висновку.

ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. Знання стандартів, необхідних для наукового дослідження та публікування, зокрема критична обізнаність та інтелектуальна чесність.

ЗК3 Здатність працювати в команді, виконуючи провідну роль, в міжнародній та мультикультурній групі.

ЗК4 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, вміння правильно розмовляти та писати різними комунікативними стилями, а саме неофіційним, офіційним та науковим.

ЗК5 Здатність працювати автономно, скеровувати зусилля, поєднуючи результати різних досліджень та аналізу, та представляти результат вчасно.

ЗК6 Уміння діяти в межах етики професійних взаємин, навички міжособистісної взаємодії.

ЗК7 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності, навички історіографічного й джерелознавчого аналізу, володіння методами пошуку нових форм дослідження, вміння будувати логічно завершений педагогічний процес у навчальних закладах різного типу і рівня акредитації.

ЗК8 Гнучкість мислення. Набуття гнучкого образу мислення, який дозволяє зрозуміти та розв'язати проблеми та задачі, зберігаючи при цьому критичне ставлення до сталих наукових компетенцій.

ЗК9 Популяризаційні навички. Здатність провести усну презентацію та написати зрозумілу статтю за результатами проведених досліджень, а також щодо сучасних наукових концепцій в історії для загальної публіки (не фахівців).

ЗК10 Базові знання основ філософії, психології, педагогіки, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей, знання вітчизняної історії, економіки й права, розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства й уміння їх використовувати в професійній і соціальній діяльності.

Фахові компетентності:

ФК5 Здатність застосовувати знання про сучасні досягнення з історичної, педагогічної та юридичних наук.

ФК6 Здатність використовувати навички роботи з комп'ютером та знання й уміння в галузі сучасних інформаційних технологій для рішення практичних завдань в юриспруденції та освіти

ФК8 Здатність забезпечувати високий науково-теоретичний і методичний рівень викладання дисциплін у повному обсязі освітньої програми відповідної спеціальності.

ФК 10 Здатність будувати логічно завершений педагогічний процес у навчальних закладах різного типу і рівня акредитації

ФК 11 Здатність застосовувати набуті знання для вирішення конкретних педагогічних, методичних, науково-практичних, інформаційно-пошукових завдань у своїй професійній діяльності

ФК 12 Здатність планувати, організовувати і вести навчально-виховну роботу

ФК 13 Здатність володіти передовими методами управління педагогічними, учнівськими (студентськими) й трудовими колективами

ФК 14 Здатність на практиці застосовувати принципи наукової організації праці

ФК 16 Здатність використовувати набуті психолого-педагогічні і методичні прийоми для викладання історичних дисциплін в середніх навчальних закладах, робота в органах юриспруденції

ФК 17 Здатність формувати стійкий інтерес до професійної діяльності і наукових знань

Програмні результати навчання:

ПРН3 Використання нових освітніх та інформаційних технологій, сучасних засобів навчання та використання їх у педагогічному процесі.

ПРН4 Здатність використовувати основи загальнотеоретичних дисциплін в обсязі, необхідному для вирішення педагогічних і дослідницьких завдань, успішного освоєння методологічних і прикладних питань спеціальності, питань фундаментальних загальноісторичних і спеціальних дисциплін; дисциплін психолого-педагогічного циклу: педагогіку, психологію, методику викладання історії, методику і організацію позакласної (поза аудиторної) роботи.

ПРН7 Здатність застосування принципів редагування і підготовки матеріалів до публікації, складання рефератів, оглядів, рецензій

ПРН 10 Здатність примирювати сторони з протилежними інтересами

ПРН11 Здатність працювати в групі продуктивно, відіграючи провідну роль в окремих випадках, головуючи під час дебатів та дискусій у міжнародній та мультикультурній групі

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування наступних компетентностей:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі освіти та інформатики, що передбачає застосування певних теорій і методів педагогічних та комп'ютерних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК.02. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді.

ЗК.04. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети.

ФК.02. Здатність планувати та організовувати процес навчання, виховання і розвитку учнів. Здатність організовувати різні види і форми навчальної та пізнавальної діяльності учнів.

ФК.04. Здатність формувати і підтримувати належний рівень мотивації учнів до навчання та саморозвитку.

ФК.05. Здатність забезпечувати охорону життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими потребами) в освітньому процесі та позаурочній діяльності.

ФК.06. Здатність здійснювати виховання на уроках і в позакласній роботі, виконувати педагогічний супровід процесів соціалізації учнів та формування їхньої культури.

ФК.07. Здатність аналізувати, досліджувати та презентувати педагогічний досвід навчання учнів на етапі базової середньої освіти.

Кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

ПРН.06. Знання форм, методів та засобів навчання, виховання і розвитку учнів різних вікових груп. Уміння добирати доцільні форми, методи та засоби навчання відповідно до мети і завдань навчального заняття, вікових та інших індивідуальних особливостей учнів.

ПРН.09. Знання видів пізнавальної діяльності учнів та основних умов формування мотивації учнів до навчання. Уміння застосовувати методи роботи, навчальні матеріали та завдання для розвитку пізнавальної діяльності учнів; уміння створювати умови формування мотивації учнів до навчання.

ПРН.10. Уміння організовувати процеси навчання і виховання учнів з використанням технологій індивідуального та диференційованого навчання.

ПРН.12. Знання форм організації освітнього процесу, видів і форм навчальної та пізнавальної діяльності учнів. Уміння організовувати навчальні заняття різних типів.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин / 5 кредитів ECTS. Вивчення бакалаврами навчальної дисципліни «Педагогіка (загальна

та історія педагогіки)» завершується екзаменом.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

КРЕДИТ 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПЕДАГОГІКИ

Тема 1 Педагогіка як наука.

Педагогіка як наука і мистецтво. Предмет і завдання педагогіки. Функції педагогічної науки: теоретична (опис, аналіз, узагальнення педагогічних явищ, діагностика та прогнозування), технологічна (проекування навчально-виховного процесу, перетворення, оцінка, рефлексія); аналітична, пояснювальна, прогностична, перетворююча. Основні категорії педагогіки (навчання, виховання, розвиток, освіта, особистість). Джерела розвитку педагогіки.

Педагогіка загальна в системі педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками та навчальними дисциплінами. Структура педагогічної науки. Елементи логічної структури педагогічних знань: основи (базові знання), закони та закономірності, основні поняття, теорії, ідеї.

Методологія педагогіки. Методи науково-педагогічних досліджень: теоретичні (опис, порівняння, історичний аналіз, моделювання, узагальнення, ідеалізація); емпіричні (спостереження, бесіда, анкетування, тестування, вивчення продуктів діяльності, експеримент), методи математичної статистики.

Етапи педагогічного дослідження: констатувальний, пошуковий (перевірочний), формувальний (творчий, перетворювальний).

Тема 2. Розвиток і формування особистості вихованця й учня.

Поняття „індивід”, „особистість”, „індивідуальність”. Поняття розвитку і формування особистості, напрями розвитку. Фактори, що впливають на розвиток та формування особистості. Виховання як провідний фактор розвитку і формування особистості. Роль спадковості і середовища в розвитку і формуванні особистості. Рушійні сили і закономірності розвитку особистості. Роль діяльності, активності і спілкування в розвитку і формуванні особистості. Вікові етапи розвитку особистості вихованця й школяра. Аналіз зарубіжних теорій розвитку і формування особистості.

Основні поняття теми: педагогіка, виховання, навчання, освіта, розвиток, предмет педагогіки, система педагогічних наук, міжпредметні зв'язки, наукове дослідження, методологія науки, методологічні засади педагогіки, методи науково-педагогічного дослідження, етапи науково-педагогічного дослідження.

КРЕДИТ 2. ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЦЕС ЯК СИСТЕМА І ЦІЛІСНЕ ЯВИЩЕ. ДИДАКТИКА.

Тема 3. Педагогічний процес як система і цілісне явище

Сутність педагогічного процесу. Педагогічний процес як система. Цілісність педагогічного процесу. Взаємозв'язок виховання, навчання, розвитку, освіти з умовами, формами, методами їх здійснення.

Закономірності та рушійні сили педагогічного процесу.

Структурні компоненти педагогічного процесу: цільовий, змістовий, операційно-діяльнісний, результативний. Етапи педагогічного процесу: підготовчий (цілепокладання, діагностика умов, прогнозування досягнень, проектування та планування розвитку процесу); основний (педагогічна взаємодія, використання методів, засобів та форм, стимулювання, регулювання та коригування діяльності); заключний (аналіз і самоаналіз діяльності, виявлення помилок і їх усунення, оцінювання діяльності).

Тема 4. Дидактика: категорії, функції, основні закономірності та методи навчання

Навчання як процес особистісного розвитку вихованця та його дослідження в дидактиці. Дидактика як галузь педагогіки, її виникнення і розвиток. Об'єкт і предмет сучасної дидактики. Сутність і завдання дидактики. Категорії дидактики. Зв'язок дидактики з іншими науками. Сутність навчання, його методологічна основа. Рушійні сили навчального процесу. Протиріччя навчального процесу: між засвоєними знаннями і новими фактами; науковими знаннями і життєвим досвідом; між методикою викладання і розумінням навчальної інформації; між прийнятими учнями пізнавальними і практичними завданнями, що висувуються ходом навчання і наявним рівнем знань, умінь і навичок учня, рівнем його розумового розвитку.

Функції навчання (освітня, виховна, розвивальна). Логіка навчального процесу (постановка мети і завдань; сприймання навчального матеріалу (чуттєве, чуттєво-образне, раціональне); осмислення (розуміння об'єктів вивчення); закріплення (запам'ятовування); застосування на практиці (репродуктивне, реконструктивне, творче). Структура навчального процесу: цільовий, мотиваційний, змістово-операційний, контрольний-регулюючий, оціночно-результативний компоненти.

Закономірності навчального процесу. Поняття про правила та принципи навчання. Класифікація принципів навчання. Змістова характеристика основних принципів навчання.

Форми організації навчання, їх характеристика. Загальні форми організації навчання: за кількістю учнів (фронтальні, групові, індивідуальні); за місцем навчання (шкільні, позашкільні); за дидактичною метою (форми теоретичного навчання, форми практичного навчання, форми трудового навчання, форми змішаного навчання); за тривалістю (класичний урок, спарені уроки, спарені скорочені уроки, уроки-модулі).

Спеціальні форми організації навчання: урок, семінар, лекція, консультація, факультатив, домашнє завдання, додаткове заняття, залік, екзамен.

Класно-урочна форма навчання в її історичному розвитку. Позаурочні форми навчання. Вимоги до сучасного уроку. Типи уроків (за В.О. Оніщуком): набуття нових знань, формування нових умінь, узагальнення і систематизація вивченого, контролю і корекції знань і умінь,

практичного застосування знань і умінь, комбінований; їх структура. Підготовка вчителя до уроку.

Педагогічний аналіз уроку. Сучасні форми навчання.

Організаційні форми виховної роботи. Позакласна та позашкільна виховна робота: характеристика, принципи організації. Масові, групові та індивідуальні форми виховної роботи. Добір оптимальних форм і методів навчання і виховання.

Основні поняття теми: педагогічний процес, педагогічна взаємодія, педагогічне співробітництво, педагогічне партнерство, рушійні сили педагогічного процесу, компоненти педагогічного процесу, мета, завдання, засоби педагогічного процесу, цілісність та функції педагогічного процесу, закономірності педагогічного процесу, етапи педагогічного процесу, педагогічна діагностика, дидактика, категорії дидактики, дидактичні системи, методологічні основи дидактики, освіта, навчання, процес навчання, методологічна основа процесу навчання, функції навчання, педагогічна взаємодія, рушійні сили навчального процесу, логіка навчального процесу, компоненти процесу навчання, закономірності навчання, типи навчання, принципи навчання, правила навчання, засоби навчання, оптимізація процесу навчання, пізнавальна активність, мотивація учіння, пізнавальні інтереси і потреби, об'єкт і суб'єкт пізнання, метод навчання, прийом навчання, засіб навчання. форма організації навчання, система навчання, урок, етапи уроку, види навчальної роботи, позаурочна діяльність.

КРЕДИТ 3. ТЕОРІЯ ВИХОВАННЯ

Тема 5. Теоретичні основи виховання

Процес виховання, його специфіка. Ідеали виховання. Загальнолюдські цінності як основа ідеалів виховання. Цінності сучасної молоді. Цінності і мета виховання. Завдання виховання у сучасному суспільстві. Виховання як соціалізація. Суспільна спрямованість виховання. Зміст виховання: мета, завдання, змістові компоненти. Критерії вихованості особистості.

Концепції виховання. Основні закономірності процесу виховання. Компоненти і рушійні сили, мотиви виховання.

Етапи процесу виховання. Управління процесом виховання. Самовиховання: суть, умови, етапи, прийоми. Перевиховання: суть, функції, етапи, принципи. Результати процесу виховання. Шляхи підвищення ефективності процесу виховання.

Принципи виховання, їх характеристика.

Тема 6. Напрями, види, типи виховання. Формування дитячого колективу

Напрями, типи і види виховання. Основні напрями виховання. Розумове виховання: завдання, шляхи, засоби, методи; види мислення. Формування наукового світогляду. Моральне виховання: завдання, зміст, шляхи, засоби. Виховання моральної свідомості та громадянської відповідальності, національної гідності та менталітету, дисциплінованості. Патріотичне виховання. Громадянське виховання. Статеве виховання. Екологічне

виховання. Правове виховання. Виховання несприйнятливості до наркогенних речовин. Трудове виховання: значення праці в житті людини. Завдання, принципи, шляхи, засоби, методи трудового виховання. Зв'язок трудового виховання з політехнічною освітою й економічним вихованням. Професійна орієнтація молоді. Естетичне виховання: місце, роль, зміст, шляхи, засоби і форми. Фізичне виховання: суть, напрями, засоби, форми. Здоров'я людини – запорука її життєвого успіху.

Концепція виховання дітей та молоді у системі національного виховання. Сутність особистості в гуманістичній концепції виховання.

Поняття про організаційні форми виховного процесу. Класифікація виховних форм: за кількістю учасників (індивідуальні, мікро групові, групові (колективні), масові); за місцем проведення (класні (аудиторні), позакласні (позааудиторні), позашкільні інші); за складністю організації (прості та комплексні); за цільовою спрямованістю (інформаційні, традиційні, народні форми дозвілля, сучасні форми культурно-дозвільної діяльності; специфічні форми сфери туризму; специфічні форми сфери спорту). Комплексний підхід в організації та проведенні виховних форм. Виховні справи. Інноваційна тематика виховних справ. Виховна справа як система, її інноваційна театралізація та художня виразність (сценарій, сюжет, конфлікт, композиція, кульмінація, фінал тощо).

Основні поняття теми: виховання, процес виховання, об'єктивні чинники, суб'єктивні чинники, свідомість, почуття, навичка, звичка, управління процесом виховання, самовиховання, самопереконавання, самонавіювання, самопідбадьорювання, самозаохочення, самопримус, самоаналіз, перевиховання, виправлення, важковиховувані діти, педагогічно занедбані діти, підлітки-правопорушники, неповнолітні злочинці, вихованість, інтеріоризація, прагматизм, закономірності виховання, принципи виховання, цілеспрямованість виховання, зв'язок виховання з життям, єдність свідомості та поведінки у вихованні, виховання в праці, комплексний підхід у вихованні, колектив, дитячий колектив, згуртування колективу, органи колективу, учнівське самоврядування, виховання особистості в колективі, поєднання педагогічного керівництва з ініціативою та самодіяльністю учнів, поєднання поваги до особистості вихованця з розумною вимогливістю до нього, індивідуальний підхід, принцип системності, послідовності й наступності, єдність педагогічних вимог школи, сім'ї й громадськості, народність, природовідповідність, культуро відповідність, гуманізація, демократизація, етнізація, метод виховання, прийом виховання, засіб виховання, методи формування свідомості і переконань, методи організації діяльності і формування поведінки, методи стимулювання поведінки і діяльності, позакласна виховна робота, позашкільна виховна робота, класний керівник, позашкільні навчально-виховні заклади.

КРЕДИТ 4. КОНТРОЛЬ І ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ У НАВЧАННІ.

Тема 7. Контроль і оцінювання успішності у навчанні дітей як

вимога до професіоналізму вчителя

Поняття про контроль як діагностику навчально-пізнавальної діяльності та його функції (контрольна, виховна, навчальна, розвивальна, діагностично-коригуюча, стимулювально-мотиваційна). Загальна характеристика принципів контролю (об'єктивність, систематичність, гласність) та його видів (попередній, поточний, тематичний або періодичний, комбінований, підсумковий, заключний). Основні параметри якості знань: міцність, повнота, глибина, гнучкість, конкретність, системність, інші. Рівні знань: розпізнавальний, репродуктивний, продуктивний або реконструктивний, творчий. Види контролю. Тестування успішності. Критерії контролю. Самоконтроль та самооцінка.

Тема 8. Професіоналізм вчителя: сучасні вимоги

Виникнення і становлення педагогічної професії. Роль учителя у суспільному розвитку. Функції педагога: навчальна, виховна, розвиваюча, адаптивна, гуманістична. Специфіка педагогічної діяльності.

Компоненти педагогічної діяльності: пізнавальний, ціннісно-орієнтаційний, операційно-інструментальний, комунікативний, фізичний, естетичний. Види педагогічної діяльності: виховна, навчальна, діагностична, проектувальна, організаторська, прогностична, інформаційна, стимулююча, оцінно-контрольна, аналітична.

Групи педагогічних завдань: аналітико-рефлексивні; конструктивно-прогностичні; організаційно-діяльнісні; оцінково-інформаційні; корекційно-регулюючі. Компоненти практичної педагогічної діяльності: гностичний, проектувальний, конструктивний, організаторський, комунікативний. Рівні практичної діяльності педагога: репродуктивний, адаптивний, локально-моделюючий, системно-моделюючий. Функціональні компоненти педагогічної діяльності: презентативний, інсентивний, діагностуючий та коригуючий.

Структура педагогічної діяльності: професійні педагогічні та психологічні знання, уміння, позиції, установки, особистісні особливості. Підсистеми у структурі педагогічної діяльності: практична, адміністративна, організаторська, науково-дослідна, методична.

Поняття технології педагогічного спілкування. Професійно-педагогічне спілкування як система. Комунікативне завдання, етапи його розв'язання: орієнтування в умовах, привернення уваги, «зондування», здійснення вербального спілкування, організація зворотного змістового та емоційного зв'язку. Стадії педагогічного спілкування: прогностичний етап (моделювання), організація безпосереднього спілкування (комунікативна атака), управління спілкуванням у педагогічному процесі, аналіз здійснення технології спілкування та моделювання нової для розв'язання іншого педагогічного завдання.

Стили педагогічного спілкування та їх технологічна характеристика. Технологія встановлення педагогічно доцільних стосунків.

КРЕДИТ 5. ПЕРЕДОВИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ДОСВІД ВІДОМИХ

ПЕДАГОГІВ. ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Тема 9. Вивчення, узагальнення і поширення передового педагогічного досвіду відомих педагогічних діячів та науковців

Педагогічні ідеї Я.А. Коменського і його „Велика дидактика”.
В.О. Сухомлинський - видатний український педагог

Педагогічна майстерність, педагогічна творчість, новаторство. Типові рольові позиції педагога. Професійно обумовлені вимоги до особистості вчителя. Професіограма вчителя: якості особистості, психолого-педагогічна підготовка, уміння і навички (конструктивні, організаторські, комунікативні, дослідницькі). Професійна спрямованість особистості педагога: інтерес до професії, педагогічне покликання, професійно-педагогічні наміри і схильності. Педагогічний обов'язок і відповідальність, педагогічний такт, педагогічна справедливість. Компоненти професійно-педагогічної культури. Професійна готовність до педагогічної діяльності: психологічна, психофізіологічна та фізична. Права та обов'язки педагогічних працівників. Поняття про педагогічний досвід. Передовий педагогічний досвід і впровадження досягнень педагогічної науки. Різновиди передового педагогічного досвіду: новаторський і дослідницький.

Тема 10. Педагогічні технології

Інновації в освіті. Типологія інновацій: інновації у змісті освіти (оновлення змісту навчальних програм, підручників, посібників тощо); інновації в технології навчання та виховання (оновлення методик викладання та взаємодії у виховному процесі); інновації в організації педагогічного процесу (оновлення форм і засобів здійснення навчально-виховного процесу); інновації в управлінні освітою (оновлення структури, організації і керівництва освітніми закладами); інновації в освітній екології (архітектурне планування освітніх закладів, використання будівельних матеріалів, інтер'єр приміщень тощо). Критерії педагогічних інновацій. Антиінноваційні бар'єри: зовнішні (соціальні, організаційні методичні, матеріально-технічні бар'єри); внутрішні (психологічні).

Основні поняття теми: освіта, система освіти, принципи освіти, структура освіти, освітні рівні, освітньо-кваліфікаційні рівні, наукові ступені, вчені звання, інновації в освіті.

3. Рекомендована література

Джерела

1. Закон України від 01.07.2014 р. No 1556 VII «Про вищу освіту» – [Режим доступу: [http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145 - 19](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19)]
2. Закон України від 05.09.2017 р. «Про освіту» – [Режим доступу: [http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145 - 19](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19)]
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.2019 р. № 800 «Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» - [Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-п>]

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. No 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» [Режим доступу: [http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266 - 2015 - п](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-p)]
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. No 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» – [Режим доступу: [http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341- 2011 - п](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p)]
6. Національний класифікатор України: «Класифікатор професій» ДК 003:2010ДК 003:2010 – [Режим доступу: <http://www.dk003.com>]
7. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти, затверджені Наказом Міністерства освіти і науки України від 01 червня 2016 р. № 600 (зі змінами) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-nauki-ukrayini/metodichni-rekomendaciyi-vo>
8. Стандарти вищої освіти — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: - <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti>

Базова

1. Біляковська О. О. Дидактика середньої школи. Тексти лекцій. – Львів, 2011.
2. Васянович Г.П. Педагогічна етика. Львів, 2005.
3. Вишневський Омелян. Теоретичні основи сучасної української педагогіки. Посібник для студентів вищих навчальних закладів. - Дрогобич, 2003. - 528 с.
4. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навч. посіб / Н. П. Волкова – К. : ВЦ «Академія», 2006. – 256 с.
5. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Педагогіка: теорія та історія: Навч.посібник. - К.: Вища школа, 1995. - 237 с.
6. Грабовська С.Л., Равчина Т.В. Конфлікти без насильства. Львів, 2001
7. Гуревич Р. С. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті майбутніх фахівців / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, М. М. Козяр ; за ред. член-кор. НАПН України Гуревича Р. С. – Львів : Вид-во «СПОЛОМ», – 2012. – 502 с.
8. Зайченко І.В. Педагогіка. – Чернігів, 2003.
9. Зязюн І.А., Сагач Г.М. Краса педагогічної дії. К., 1997.
10. Євтух М. Б. Нові технології навчання. – К., 2013.
11. Єлісовенко Ю.П. Ораторське мистецтво: Навч. посіб. – К., 2012.
12. Зязюн І.А., Сагач Г.М. Краса педагогічної дії. – К., 2007.
13. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навчально-методичний посібник/ Кол. авторів: Колупаєва А.А., Софій Н.З., Найда Ю.М. та ін. За заг. ред. Даніленко Л.І., - К.: 2007.
14. Історія української школи і педагогіки. Хрестоматія. – К., 2003.
15. Кайдалова Л.Г. Педагогічна майстерність викладача: Навчальний

посібник / Л.Г. Кайдалова, Н.Б. Щокіна, Т.Ю. Вахрушева. – Х.: Вид-во НФаУ, 2009. – 140 с.

16. Кіліченко О.І. Основи педагогічної майстерності: модульно-рейтинговий підхід / Автор-упорядник О.І. Кіліченко. – Івано-Франківськ, 2012. – 206 с.

17. Киричук В. О. Філософія освіти: проблеми виховання // Нові технології навчання. – К., 2012.

18. Ковальчук О., Когут С. Основи психології та педагогіки. - Львів, 2009

19. Кондрашова Л., Лаврентьева О., Зеленкова Н. Методика організації виховної роботи в сучасній школі: Навч. посібн. - Кривий Ріг, 2008.

20. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психологічний розвиток особистості.– К., 2009.

21. Кравець В. Історія класичної та зарубіжної педагогіки та шкільництва. – Тернопіль, 1996.

22. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: Підручник. – К., 2003.

23. Левківський М. Історія педагогіки. – Житомир, 2007.

24. Лозниця В.С. Психологія і педагогіка: основні положення. Навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни. - К., 2003. - 304 с.

25. Любар О., Стельмахович М., Федоренко Д. Історія української педагогіки. – К., 1998.

26. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. Навч. посібник. 2-е вид. – 1999.

27. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / За заг. ред. О.М. Пехоти. – К., 2002.

28. Основи інклюзивної освіти / за заг. ред. проф. Колупаєвої А. Київ, 2011.

29. Падалка О.С. та ін. Педагогічні технології: Навч. посібн. – К., 1996.

30. Педагогіка для громадянського суспільства / За ред. Т.С. Кошманової. – Львів, 2005.

31. Педагогічна майстерність: Підручник/ І.А.Зязюн, Л.В.Карамушка, І.Ф.Кривонос та ін.; За ред. І.А.Зязюна. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К.: Вища школа, 2014.

32. Практикум з педагогіки: Навчальний посібник: Видання 2-ге, доповнене і перероблене /За заг. ред. О.А.Дубасенюк, А.В.Іванченка. – Житомир: Житомир. держ. пед. ун-т, 2002. – 482 с. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібн. - К., 2004.

33. Фіцула М. М. Педагогіка: Посібник. – К., 2000.

34. Шевчук С.С. Інноваційні підходи до навчання професії: метод. посібник / С.С.Шевчук. – Донецьк: ІПО ІПП УМО, 2009. – 120 с.

35. Щербань П. М. Прикладна педагогіка: Навч.-метод. посібн. – К., 2002.

36. Ягупов В.В. Педагогіка: Навч. посібник.– К., Либідь, 2003.

Допоміжна

1. Гірник А., Бобрю А. Конфлікти: структура, ескаляція, злагодження. К., 2003

2. Караманов О.В. Визначення головних цілей уроку і виховного заходу. –

Львів, 2006.

3. Ковальчук О.Б. Діагностування результатів навчання. Навчальний посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2004. - 153с.
4. Культура спілкування / За ред. П.М. Щербаня. К., 1977.
5. Олексюк О.Є. Освітні технології. Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів. Навчально-методичний посібник / О. Є. Олексюк. – Миколаїв, СПД Румянцева Г.В., 2017. – 212 с.
6. Олексюк О.Є. Сімейна педагогіка. Навчальний посібник: Миколаїв : МНУ ім. В.О. Сухомлинського, 2018 р. – 248 с.
7. Олексюк О.Є. Теорія виховання. Навчальний посібник. Миколаїв: Вид-во “Іліон”, 2007. 268 с.
8. Підласий І.П. Практична педагогіка або три технології. Інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти. – К., 2004.
9. Сухомлинський В.О. Вибр. твори: В 5 т. – К., 1979 – 1980.
10. Українська педагогіка в персоналіях: Навч. посіб. / За ред. О.В. Сухомлинської. – К., 2005.
11. Старєва А.М. Компетентнісна основа підготовки професійно успішної особистості як умова освітніх євроінтеграційних процесів // Проектування та розвиток професійно успішної особистості в освітньо-виховному середовищі університету: Колективна монографія. /За заг. ред. В.Д.Будака. – Миколаїв. – Іліон, – 2015, - 264 с. – Власний внесок: с. 52-62.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання:

1-й рік навчання, 2 семестр – екзамен;

5. Засоби діагностики успішності навчання:

- індивідуальне і фронтальне опитування;
- самостійні роботи;
- тестування;
- контрольні роботи;
- перевірка індивідуальних дослідницьких завдань;
- перевірка групових творчих завдань.